

REMISSYTTRANDE

Datum

2019 -09- 19

Dnr

3846-19-8.1

Aktbilaga

2

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Betänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32)

(Departementets diarienummer Ju2019/02172/L5)

Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. I Justitiekanslerns uppdrag ingår även att bevaka statens rätt och att medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Allmänna synpunkter

Bevittnande av våld eller andra brottsliga handlingar av och mot en närstående skadar ett barns hälsa och samhället bör reagera skarpt på sådana handlingar. Även uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord är en mycket allvarlig handling som i värsta fall kan leda till dödsfall eller allvarliga skador. Det finns därför i och för sig beaktansvärda skäl för kriminalisering av båda dessa gärningar. Trots det har Justitiekanslern, med hänsyn främst till att kriminalisering som metod ska användas med försiktighet, vissa betänkligheter mot förslagen. Dessa är dock inte så starka att förslagen avstyrks. Justitiekanslern anser dock att de påpekanden som görs och som är av mer lagteknisk natur bör tas om hand i den fortsatta beredningen.

Barnfridsbrott

För att ansvar för det föreslagna barnfridsbrottet ska kunna utkrävas krävs att det har förevarit ett grundbrott. Det handlande som nu föreslås bli kriminaliserat är alltså redan kriminaliserat. Även det förhållandet att handlandet bevittnas av ett barn är omhändertaget genom den befintliga straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 § 8 p brottsbalken, vilken ska tillgodose intresset av skarpa reaktioner mot att låta barn bevittna brott av och mot närstående.

De skäl som utredningen för fram för att ändå införa en särskild straffbestämmelse är inte helt övertygande. Det gäller kanske framför allt skrivningarna om att barn som bevittnar våld i hemmet inte i tillräcklig omfattning uppmärksammas av polis och socialtjänst. Den befintliga straffskärpningsregeln medför att det redan i dag torde ingå i polisens uppgift att utreda misstankar om att barn har bevittnat relationsvåld. Samma synsätt kan anläggas i fråga om socialtjänstens uppdrag eftersom det i de fall när ansvar för barnfridsbrott aktualiseras, i regel har förevarit ett grundbrott som visar på att det förekommer våld i hemmet.

Justitiekanslern är enig med utredningen att det är angeläget att stärka barnets ställning i rättsprocessen och ser positivt på utredningens förslag om att utvidga uppdraget som särskild företrädare för barn. Det kan möjligen finnas anledning att ytterligare analysera om inte åtgärder av det slaget kan vara ett alternativ till att införa en särskild straffbestämmelse.

När ett straffbud som det nu föreslagna, innefattar ett handlade som redan är kriminaliserat ger det inte sällan upphov till betydande tillämpningsproblem i fråga om brottskonkurrens. Så riskerar att bli fallet även här, bl.a. i förhållande till den befintliga straffskärpningsregeln och särskilt i de fall när grundbrottet och bevittnandet inte prövas i samma rättegång. I sammanhanget kan påminnas om att Högsta domstolen ansett att om ett bevittnande skulle bedömas som ett särskilt brott skulle det, om samma handlande också har föranlett straffskärpning enligt 29 kap. 2 § BrB, ha karaktären av en dubbelbestraffning (jfr NJA 2005 s. 712).

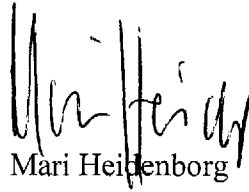
Slutligen finns det skäl att ifrågasätta om en del definitioner som används i den föreslagna straffbestämmelsen är tillräckligt precisa för att uppfylla de krav som ställs på att det ska vara möjligt att förutse omfattningen av det straffbara området. Det gäller bl.a. begreppet närstående som enligt betänkandet ska ges en bred definition (s. 193). Det är också i någon mån tveksamt att begreppet *bevittna* ska ha en vidare betydelse i straffbestämmelsen än vad det får anses ha i gängse språkbruk. Även om begreppet *bevittna* i förarbetena till den befintliga straffskärpningsregeln och brottskadlagen omfattar såväl att barnet har sett som att det har hört det brott som förövats, bör det övervägas om det, med hänsyn till de krav som legalitetsprincipen ställer upp, kan ges samma vida betydelse i ett straffbud.

Uppmaning till självmord

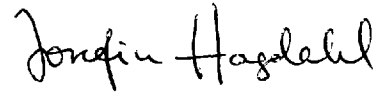
Justitiekanslern har, även med beaktande av det bristande underlaget vad gäller förekomst av uppmaningar till självmord, inte någon invändning mot förslaget om en ny straffbestämmelse. Justitiekanslern gör inte heller någon annan bedömning än den utredningen har gjort i fråga om den nya straffbestämmelsen är godtagbar i förhållande till regeringsformen.

Den föreslagna straffbestämmelsen, med dess utformning som ett konkret farebrott, riskerar emellertid att leda till såväl bevissvårigheter som tillämpningsproblem vilket i förlängningen riskerar att urholka lagstiftningens än-

damål och effektivitet. Justitiekanslern vill också uppmärksamma att oakt-samhetsbrott i regel är förbehållet brott med betydligt högre straffvärden än den nu föreslagna straffbestämmelsen.

Mari Heidenborg

Josefin Hagdahl